

Riigihalduse ministri määruse „Maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeede“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 ja hasartmängumaksu seaduse (edaspidi *HasMMS*) § 7 lõike 3¹ alusel.

Regionaalsetid investeeringuid on hasartmängumaksust toetatud alates 1998. aastast eraldi regionaalsete investeeringutoetuste programmi alusel. Hasartmängumaksu seaduse § 7 lõike 2 punkti 2 kohaselt nähakse 12,7 protsenti hasartmängumaksu laekumisest ette regionaalsete investeeringutoetuste andmiseks. Alates programmi algusest on toetust saanud ligi 2300 projekti toetussummas kokku üle 46,4 miljoni euro. 31. detsembri 2018. a seisuga on hasartmängumaksust antavate regionaalsete investeeringutoetuste programm suletud.

Seoses 2018. a jõustunud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muudatusega, mis võimaldab suuremat paindlikkust toetuste andmisel, ning muudatustega piirkondliku arengu kavandamise korralduses (haldusreformi ja maavalitsuste reformi tulemusel) on alates 2019. aastast eelnõu järgi rakendatava maakondlike arengustrateegiate elluviimise toetusega kavandatud järgmist:

- lisaks hasartmängumaksu laekumisele liidetakse samasse toetusskeemi ka muud riigieelarveliste regionaaltoetuste vahendid (toetusmaht kasvab ligi 3,4 mln-lt 6,0 mln €-ni 2019. aastal);
- toetuste andmise aluseks on maakondade arengustrateegiate tegevuskavad ehk toetatakse eelkõige maakondliku mõjuulatusega (Harjumaal ja Ida-Virumaal vähemalt 5 omavalitsuse mõjuulatusega) tegevusi.

Lisaks hasartmängumaksu laekumistele suunatakse aastal 2019 käesolevasse toetusskeemi kergliiklusteede vahendeid ning 150 000 euro ulatuses iga-aastaselt sihtotstarbeliselt Ida-Virumaa arengu toetamiseks täiendavaid vahendeid Ida-Virumaa programmist.

Kergliiklusteede toetusskeem loodi 2011. aastal. Sellest ajast on toimunud kaks taotlusvooru, 2011. ja 2014. aastal. 2011. aasta taotlusvooru tulemusena sai toetust 37 projekti kogusummas ligi 7,8 miljonit eurot. 2014. aasta taotlusvooru tulemusena kinnitati põhinimekiri 16 projektiga ning reservnimekiri 50 projektiga. Käesolevaks hetkeks on toetust saanud 28 projekti kogusummas 7,8 miljonit eurot. 31. detsembri 2018. a seisuga on kergliiklusteede toetusskeem suletud.

Haldusreformi käigus anti omavalitsustele kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6¹ lõikega 1 ülesandeks korraldada maakonna arengut ja suunata selle elluviimist. Ülesande täitmiseks peavad omavalitsused koostama maakonna arengustrateegia ja selle tegevuskava. Maakonna arengustrateegiad pidid olema omavalitsuste poolt vastu võetud hiljemalt 15. jaanuariks 2019. Mitmes omavalitsuses on see protsess pikemaks veninud ning lõpeb arengustrateegia ja tegevuskava koostamisel tõenäoliselt aprillis 2019. Maakonna arengustrateegia tegevuskavades kajastatakse kohaliku omavalitsuse üksuste ühistegevusi ja -investeeringud ja omavalitsuste ülese mõjuga tegevusi ja investeeringud, mida rahastatakse maakonna arendustegevusele eraldatud vahenditest, kohalike omavalitsuste omavahenditest või millele soovitakse taotleda riigi, sealhulgas struktuurivahendite toetust.

Hasartmängumaksust regionaalsete investeringutoetuste ning kergliiklusteede toetuskeemi vahendite suunamine arengustrateegia tegevuskavas välja toodud projektide rahastamiseks tugevdab piirkondlikku võimekust oma arengut kujundada ja maakonna arengu seisukohast prioriteetseid projekte ellu viia. Hasartmängumaksust on viimastel aastatel laekunud regionaalseteks investeringuteks ligikaudu 3 miljonit eurot aastas, kergliiklusteede programmi toetussumma on keskmiselt olnud 2 miljonit eurot aastas. Lisaks sellele tuleb arvestada riigieelarvest varasemalt rahastatud projektidest kasutamata toetusejääkide laekumisega. Seega hakkab täiendav tugi maakonna arengustrateegiate tegevuskavade elluviimiseks olema keskmiselt 0,3–0,6 miljonit eurot aastas maakonna kohta. Ida-Virumaa programmist Ida-Virumaale täiendavaks sihtotstarbeliseks rahastamiseks eraldatakse igal aastal 150 000 eurot, mis liidetakse käesoleva toetusmeetme Ida-Virumaa aastasummale juurde.

Eelnõu lähtub Eesti regionaalarengu strateegias 2014–2020 (ERAS 2014–2020) sätestatust, mille kohaselt riigi regionaalpoliitika suundub järjest enam kohapealse arendusiniitsiatiivi toetamisele piirkondliku arengu edendamisel, eeldades, et parim teadmine arenguvajadustest on koha peal. Toetuse suunamisel maakonna arengustrateegiate tegevuskavade elluviimise kinnitatakse taotlemisõigusega projektide nimekirja maakonna ettepanekud, mis lähtuvad maakonna strateegilistest valikutest ning ühtlasi panustavad ERAS 2014–2020 eesmärkidesse.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna regionaalpoliitika talituse nõunik Natalja Zinovjeva (tel 611 3043, natalja.zinovjeva@fin.ee). Eelnõu juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Rahandusministeeriumi regionaalhalduspoliitika osakonna õigusnõunik Olivia Taluste (tel 611 3092, olivia.taluste@fin.ee) ning õigusosakonna jurist Virge Aasa (tel 611 3549, virge.aasa@fin.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (tel 6113638, sirje.lilover@fin.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 5 peatükist ja 26 paragrahvist. Peatükid on järgmised:

1. Üldsätted
2. Toetuse andmise alused
3. Taotlemisõigusega projektide nimekirja koostamine
4. Toetuse taotlemine ja taotluste menetlemine
5. Toetuse kasutamise aruandlus, toetuse väljamaksmine, toetuse saaja ning rakendusüksuse õigused ja kohustused

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu esimeses peatükis kirjeldatakse määruse reguleerimisala, määruses kasutatavaid termineid, toetuse andmise eesmärki ja sihtpiirkonda, oodatavat tulemust ja väljundeid, nimetatakse Maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetme (edaspidi *MATA*) elluviijad.

Eelnõu § 1 lõike 1 järgi reguleerib määrus *MATA* toetuse taotlemist, andmist, kasutamist ja tagasinõudmist. Toetuskeemi vahendid tekivad kahest allikast – vastavalt HasMMSile 12,7% hasartmängumaksu laekumisest, lisaks suunatakse *MATA*sse riigieelarvest osa

regionaaltoetuste muid vahendeid (aastal 2019 kergliiklusteede toetuskeemi ja Ida-Virumaa programmi toetusvahendid).

Eelnõu § 1 lõike 2 kohaselt lähtutakse toetuse andmisel Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2014. a korraldusega nr 107 kinnitatud „Eesti regionaalarengu strateegiast 2014–2020“. Määruses viidatakse strateegiale, mitte selle rakendusplaanile ega Kagu-Eesti ja Ida-Virumaa tegevuskavadele järgmistel põhjustel:

- 1) Vabariigi Valitsuse 28. septembri 2018. a korraldus nr 236 „Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020“ rakendusplaani aastateks 2018–2020“ on strateegia lisa ja seega strateegia osa. Rakendusplaanis ei seata täiendavaid eesmärke võrreldes strateegia põhitekstiga. MATA toetuse andmisel lähtutakse regionaalpoliitika alusdokumendis, milleks on „Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020“ toodud eesmärkidest, mitte rakendusplaani üksiktegevustest.
- 2) Kagu-Eesti ja Ida-Virumaa tegevuskavad lähtuvad samuti „Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020“ eesmärkidest, lisades ja täpsustades nende regionaalset mõõdet.

Eelnõu § 1 lõikes 3 on toodud MATA toetuse eesmärk, mis on sama, kui Eesti regionaalarengu strateegia üldeesmärk: toimepiirkondade arengueelduste parem kasutus majanduskasvuks ja elukvaliteedi tõusuks vajalike teenuste kättesaadavus. Väljaspool suuremaid linnapiirkondi asuvate toimepiirkondade ja nende keskuste arengu väljakutseks on piirkondlike ressursside, tööjõu jm eelduste efektiivsem kasutuselevõtt, et suurendada nende piirkondade osa kogu riigi majanduskasvus ja kindlustada püsiv arenguvõime.

Toimepiirkond¹ on keskus-tagamaa-süsteem, mis koosneb toimepiirkonna keskusest² ning sellega funktsionaalselt seotud tagamaal asuvatest paikkondadest ja kohalikest keskustest, mille elanike jaoks see toimepiirkonna keskus on peamine igapäevase ja perioodilise liikumise sihtkoht. Toimepiirkonna ulatuses peaksid olema kaetud valdava osa elanike ja ettevõtjate vajadused nii tööhõive kui teenuste järele. Toimepiirkonna keskuste – tagamaa siseselt eristatakse strateegia kontekstis ka selle linnalist lähitagamaad ning keskusega nõrgemalt seotud kaugemat tagamaad või selle ääreala.

Riigi regionaalpoliitika elluviimisel on järgnevad eesmärgid:

¹ Regionaalarengu strateegias on toimepiirkondi käsitatud maakonna suurusjärgus funktsionaalsete regioonidena, tuginedes üleriigilisele planeeringule Eesti 2030+ ja „Regionaalse pendelrände uuringu“(TÜ, 2010) tulemustele. Lisaks on toimepiirkonnasiseselt eristatavad muud toimepiirkonna keskuseid toetavad **väiksemad keskused oma tagamaaga** (nn tugi-toimepiirkonnad), millega arvestatakse edaspidi mh maakonnaplaneeringute ettevalmistamisel, omavalitsuste reformi elluviimisel ning regionaalarengu toetusmeetmete edasisel rakendamisel.

² Maakonnakeskus või muu samas suurusjärgus linnaline asustusüksus, mis on peamine igapäevase pendelrände sihtkoht üldjuhul vähemalt kolmele ümberkaudsele omavalitsusüksusele. Toimepiirkonna keskuse funktsioonid võivad jaguneda ka mitme keskuse vahel, nt Jõhvi ja Kohtla-Järve ning Paide ja Türi puhul.



Allikas: „Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020“ joonis 45.

Eelnõu panustab Eesti regionaalarengu strateegia kõikidesse eesmärkidesse. Eelduslikult on panus suurem esimese eesmärgi „Toimepiirkondade terviklikkust ja konkurentsivõimet soosiv elu- ja ettevõtluskeskkond“ saavutamisele läbi toimepiirkondades ettevõtluse ja majanduskasvu stimuleerimise ning tagades kvaliteetsemat elukeskkonda ning vajalikke teenuseid.

Eelnõu § 1 lõike 4 järgi on toetuse andmise oodatavaks tulemuseks koosmõjus teiste regionaalarengutoetustega kõigis maakondades toimuv SKP kasv ning keskmiste reaalsissetulekute kasv.

Eesti SKP moodustas 2017. aastal 77% EL keskmisest ning Eesti eripiirkondade panus SKP kasvu on jätkuvalt väga erinev. Võrreldes Eesti regionaalarengu strateegia 2012. aasta algtasemega on 4 aasta jooksul SKP kasvanud 11 maakonnas. Seega, paraku on 4 maakonnas (Ida- ja Lääne-Virumaal, Järva- ja Läänemaal) toodetav sisemajanduse koguprodukt samal ajal hoopis vähenenud. Seega ei ole mitme toimepiirkonna panus riigi majanduskasvu märkimisväärselt suurenenud. SKP kiireim kasvutempo on samal ajal olnud Tartumaal (üle 23%), mis näitab, et Tartu linnapiirkonna roll Lõuna-Eesti arengus on ootuspäraselt suurenenud.

Tallinna ja Tartu linnapiirkondades loodud SKP jõulisema kasvu taustal on muude toimepiirkondade SKP osatähtsus pea eranditult aasta-aastalt vähenemas. Kui 2010. aastal toodeti veel 69,9% riigi SKP-st Harju- ja Tartumaal, siis 2016. aastal juba 74,3%. Piirkondades ulatubki SKP elanike arvu suhtes üle riigi keskmise vaid Harjumaal ja Tartu linnas. Seejuures Põlva ja Jõgeva maakonnas jääb SKP elanike arvu suhtes alla 50% riigi keskmisest. Seega panus SKP kasvu on jätkuvalt oluline Eesti eripiirkondade seisukohast.

Eelnõu § 1 lõike 5 järgi on MATA toetuse oodatavateks väljunditeks:

| | |
|---|-----------|
| abi saavate ettevõtjate arv (aastas) | 225 |
| lisanduvate töökohta arv, sealhulgas maakonna keskmisest palgast kõrgema palgaga töökohad; (1 aasta pärast projekti lõppu) | 150 |
| elukeskkonda arendavate projektide toetuse maht (aastas) | 3,0 mln € |

Abi saavate ettevõtjatena loetakse nii toetuse saaja või projekti partnerina rahalist abi saavaid ettevõtjaid kui mitterahalist abi saavaid ettevõtjaid, kes saavad otsest või kaudset kasu elluviidud projektidest.

Otseseks kasusaajaks võib pidada näiteks kaugtöökeskuses tööruume kasutada saavaid ettevõtjaid, turismivõrgustiku tegevustes osalevaid ettevõtjaid. Kaudse kasusaajana saab käsitleda näiteks potentsiaalseid ettevõtteid, kes võivad alustada tegutsemist projekti elluviimise tulemusena.

Täpsema metoodika väljundnäitajate arvestamiseks töötab välja rakendusüksus.

Eelnõu § 1 lõike 6 järgi on toetuse sihtalaks kõik Eesti maakonnad.

Eelnõu § 1 lõigetes 7–11 sätestatakse riigiabi andmisel järgitavad õiguslikud alused ja neid sätestavad dokumendid.

Määruse alusel antav toetus võib olla:

- mitteriigiabi;
- investeringuteks ettenähtud regionaalabi vastavalt Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) (edaspidi *üldise grupierandi määrus*) artiklile 14;
- innovatsiooniklastritele antav abi vastavalt üldise grupierandi määruse artiklile 27;
- kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks antav abi vastavalt üldise grupierandi määruse artiklile 53;
- spordi- ja mitmeotstarbelisele vaba aja veetmise taristule antav abi vastavalt üldise grupierandi määruse artiklile 55;
- kohalikule taristule antav investeringuteks ettenähtud abi vastavalt üldise grupierandi määruse artiklile 56;
- üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena komisjoni 20. detsembri 2011. a otsuse „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes“ alusel antav riigiabi;
- vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), (edaspidi *vähese tähtsusega abi*) tähenduses;
- üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antav vähese tähtsusega abi Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.04.2012, lk 8–13) alusel.

Lisaks sätestatakse riigiabi regulatsioonidest lähtuvad tingimused, millal vastavaid määrusi ei kohaldata.

Eelnõu §-s 2 on esitatud määruses kasutatavad terminid, mis on määruse spetsiifilised ning aitavad määruse sisu paremini mõista. Seletuskirjas on ära toodud mõistete definitsioonid, mille selgituse puhul viidatakse teistele allikatele.

Omafinantseering on toetuse saaja või projekti partneri rahaline panus projekti tegevuse elluviimisel. Kui projekt sisaldab edasiantavat toetust, käsitletakse omafinantseeringuna toetuse edasiandja rahalist panust toetuse edasiandmiseks.

Kui projekt sisaldab edasiantavat toetust, sel juhul käsitletakse omafinantseeringuna toetuse edasiandja rahalist panust toetuse edasiandmiseks järgmiselt: kuni 75% taotlusvooru mahust ja rakenduskulust saab katta MATA toetus, vähemalt 25% eelarvest peab olema piirkondlik elluviija poolne panus vooru läbiviimisse.

Põhivarainvesteering on investeering materiaalsesse või immateriaalsesse põhivarasse Raamatupidamise Toimkonna juhendite lisa 5 mõistes:

- materiaalsed põhivarad on materiaalsed varad, mida ettevõtja kasutab toodete tootmisel, teenuste osutamisel, rendile andmiseks või halduseesmärkidel ja mida ta kavatses kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta;
- immateriaalsed põhivarad on immateriaalsed varad, mida ettevõtja kavatses kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta.

Täpsemalt saab lugeda Raamatupidamise Toimkonna lisa 5, mis on leitav Riigi Teataja veebilehelt <https://www.riigiteataja.ee/aktiilisa/1231/2201/7054/Lisa%205%20-%20RTJ%205%20-%202017.pdf#>.

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtja. Üldise grupierandi määruse I lisa artikli 2 järgi:

- kuuluvad mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKE-d) kategooriasse ettevõtjad, millel on vähem kui **250 töötajat** ja mille aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot;
- loetakse VKE-de kategoorias väikesteks need ettevõtjad, mis annavad tööd vähem kui **50 inimesele** ja mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot;
- loetakse VKE-de kategoorias mikroettevõtjateks need ettevõtjad, mis annavad tööd vähem kui **10 inimesele** ja mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 2 miljonit eurot.

Suurettevõtja on ettevõtja, millel on rohkem kui 250 töötaja ja mille aastakäive ületab 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ületab 43 miljonit eurot.

Töötajate arvu ja rahasummade arvutamisel tuleb arvesse võtta ka partnerettevõtja³ ja sidusettevõtja⁴ vastavaid näitajaid.

³ „Partnerettevõtjad” on kõik ettevõtjad, kes ei ole sidusettevõtjad lõike 3 tähenduses ning kelle vahel on järgmine suhe: üks ettevõtja (tootmisahelas eespool asetsev ettevõtja) omab üksi või koos ühe või mitme lõikes 3 nimetatud sidusettevõtjaga 25 % või rohkem teise ettevõtja (tootmisahelas tagapool asetseva ettevõtja) kapitalist või hääleõigustest. Ettevõtjat võib lugeda autonoomseks ning partnerettevõtjaid mitteomavaks ka juhul, kui kõnealuse 25 % künnise saavutavad või ületavad järgmised investorid, tingimusel, et nad ei ole eraldi ega ühiselt asjaomase ettevõtjaga lõike 3 tähenduses seotud:

- a) riiklikud investeerimisühingud, riskikapitaliettevõtjad, korrapäraselt riskikapitaliinvesteeringutega tegelevad isikud või isikute rühmad („äriinglid”), kes investeerivad kapitali noteerimata ettevõtjatesse, tingimusel et nende koguinvesteering samasse ettevõtjasse ei ületa 1 250 000 eurot;
- b) ülikoolid või mittetulunduslikud teadusuuringute keskused;
- c) institutsioonilised investorid, sealhulgas regionaalarengu fondid;
- d) autonoomsed kohalikud omavalitsused, mille aastaelarve on alla kümne miljoni euro ja milles on alla 5 000 elaniku.

⁴ Sidusettevõtjad on ettevõtjad, kellel on teineteisega mõni järgmistest suhetest:

- a) ettevõtja omab teises ettevõtjas aktsionäride või osanike hääaltenamust;
- b) ettevõtjal on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtja haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest;

Eelnõu § 3 järgi MATA toetusmeetme töötab välja ja selle rakendamise eest vastutab Rahandusministeerium. Toetusmeetme rakendusüksuseks on Riigi Tugiteenuste Keskus, mis 2018. aasta septembrist võttis Ettevõtlaste Arendamise Sihtasutuselt üle regionaalarengu programmide rakendusüksuse ülesanded. Rakendusüksuse peamisteks ülesanneteks on taotluste menetlemine, väljamaksete ja järelevalve tegemine, samuti on rakendusüksuse ülesandeks hindamiskomisjoni teenindamine. Maakonna projektide ettepanekute esitamise eest vastutavad maakondlikud arendusorganisatsioonid (MAROd).

2. peatükk. Toetuse andmise alused

Eelnõu teises peatükis sätestatakse toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus, projekti abikõlblikkuse periood ning toetuse suurus ja osakaal.

Eelnõu § 4 järgi ei ole toetatavate tegevuste ring kitsalt piiritletud, kõik tegevused peavad olema vajalikud rakendusüksuse poolt taotlemisõigusega projektide nimekirja kinnitatud projektide elluviimiseks.

Eelnõu §-s 5 on sätestatud abikõlblikud kulud ja nendega seotud tingimused.

Eelnõu § 5 lõikes 1 on toodud, millised kulud on abikõlblikud. Abikõlblikud kulud on põhjendatud, mõistlikud ja vajalikud §-s 4 nimetatud tegevuste elluviimiseks ning need on tehtud abikõlblikkuse perioodi jooksul.

Põhjendatud kulu – kui kulu on sobiv, vajalik ja tõhus ette nähtud eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks ning see tekib toetatavate tegevuste käigus.

Sobiv on kulu, kui see vajalik tulemus(t)e saavutamiseks.

Vajalik on kulu, kui projekti tulemust ei ole võimalik saavutada muud tüüpi kuluga, mis on vähemalt sama efektiivne.

Tõhus kulu – kui selle maksumus kajastab parimat võimalikku suhet kasutatud vahendite ja saavutatud tulemuse vahel.

Eelnõu § 5 lõige 3 defineerib üldkulusid, lõige 4 defineerib personalikulusid ning lõige 6 abikõlblikku käibemaksu. Käibemaks on abikõlblik vaid juhul, kui on võimalik näidata, et vastavalt käibemaksu reguleerivatele õigusaktidele ei ole tasutud käibemaksu võimalik tagasi taotleda ega maha arvata. Vastasel korral loetakse käibemaks mitteabikõlblikuks.

Eelnõu § 5 lõige 5 võimaldab seadme ostu puhul pidada abikõlblikuks ja hüvitada seadme ostu maksumusest 5% ulatuses ühtse määra alusel seadme seadistuse, esmase hoolduse ja töösse käivitamisega seotud kulusid.

Eelnõu §-s 6 on defineeritud kulude abikõlblikkus riigiabi ja vähetähtsa abi korral.

Kui toetus on:

-
- c) ettevõtjal on õigus rakendada teise ettevõtja suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõtjaga sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale;
 - d) ettevõtja, kes on teise ettevõtja aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele kõnealuse ettevõtja teiste aktsionäride või osanikega üksi selle ettevõtja aktsionäride või osanike hääletenamust.

- 1) investeeringuteks ettenähtud regionaalabi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 14 lõikes 4 nimetatud kulud lähtudes üldise grupierandi määruse artikli 14 lõigetes 5–11 sätestatud erisustest;
- 2) innovatsiooniklastritele antav abi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 27 lõigetes 5 ja 8 nimetatud kulud;
- 3) kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks antav abi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 53 lõigetes 4 ja 5 sätestatud kulud;
- 4) spordi- ja mitmeotstarbelise vaba aja veetmise taristule antav abi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 55 lõigetes 8 ja 9 sätestatud kulud;
- 5) kohalikule taristule investeeringuteks ettenähtud abi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 56 lõikes 5 nimetatud kulud.

Eelnõu §-s 6 on viidatud EL määruste artiklitele, milles on toodud abikõlblikud kulud tulenevalt riigiabi liigist. Määruse eelnõu paremaks mõistmiseks toome viidatud artiklite sisu seletuskirjas välja.

Kui toetus on investeeringuteks ettenähtud regionaalabi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 14 lõikes 4 nimetatud alginvesteeringu⁵ kulud materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse (*abikõlblike kulude määramisel lähtutakse üldise grupierandi määruse artikkel 14 lõigetes 5–11 sätestatud erisustest*). Omandatav vara peab olema uus. Materiaalse vara rentimisega seotud kulud võib arvesse võtta üksnes järgmistel tingimustel:

- maa ja hoonete rentimise puhul peab rendileping kestma suurettevõtjate puhul vähemalt viis aastat ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi VKE-de) puhul vähemalt kolm aastat pärast investeerimisprojekti lõpuleviimise eeldatavat kuupäeva;
- seadmete või masinate rentimise korral peab rentimine toimuma kapitalirendi vormis ning rendileping peab sisaldama abisaaja kohustust osta vara lepingu lõppedes välja.

Immateriaalset vara võib arvestada abikõlblike investeeringukuludena, kui see vastab järgmistele tingimustele:

- vara peab kasutama üksnes abi saavas ettevõtjas;
- vara peab olema amortiseeritav;
- vara peab olema ostetud turutingimustel ostjaga mitteseotud kolmandatelt isikutelt ning
- vara peab olema arvatud abi saava ettevõtja varade hulka ja see peab jääma vähemalt viieks aastaks (VKE-de puhul kolmeks aastaks) seotuks projektiga, mille jaoks abi antakse.

Suurettevõtjate puhul on immateriaalse vara kulud abikõlblikud ainult kuni 50% ulatuses alginvesteeringu kõigest abikõlblikest investeerimiskuludest.

Kui toetus on innovatsiooniklastritele antav abi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 27 lõigetes 5 ja 8 nimetatud materiaalsesse ja immateriaalsest varasse tehtud investeeringute kulud. Tegevusabi võib anda innovatsiooniklastrite tegevuse jaoks.

Kui toetus on kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks antav abi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 53 lõigetes 4 ja 5 sätestatud kulud:

⁵ Alginvesteering on üldise grupierandi määruse artikli 2 punkti 49 järgi:

- a) investeering materiaalsesse ja/või immateriaalsesse varasse seoses uue ettevõtte asutamisega, olemasoleva ettevõtte tootmisvõimsuse suurendamisega, ettevõtte toodangu mitmekesistamisega toodetega, mida ei ole veel ettevõttes toodetud, või olemasoleva ettevõtte kogu tootmisprotsessi täieliku ümberkorraldamisega, või
- b) vara soetamine ettevõttelt, mis on lõpetanud tegevuse või oleks tegevuse lõpetanud, kui seda ei oleks ostetud, ja seda ostab müüjaga mitteseotud investor ning tegemist ei ole üksnes ettevõtja aktsiate omandamisega;

- 1) investeerimisabi abikõlblikud kulud on materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse tehtud investeeringute kulud, sealhulgas:
 - taristu rajamise, uuendamise, omandamise, konserveerimise või parandamise kulud, juhul kui taristu tegevusaega või ruume kasutatakse kultuurilistel eesmärkidel aastas vähemalt 80% ulatuses;
 - kultuuripärandi omandamise, sealhulgas rentimise, omandiõiguse ülekandmise ja füüsilise ümberpaigutamise kulud;
 - materiaalse ja vaimse kultuuripärandi kaitse, säilitamise, restaureerimise ja taastamise kulud, sealhulgas lisakulud, mis seonduvad säilitamisega nõuetekohastel tingimustel, spetsiaalsete tööriistade ja materjalidega, ning dokumenteerimise, teadusuuringute, digiteerimise ja avaldamise kulud;
 - kulud, mille eesmärk on parandada üldsuse juurdepääsu kultuuripärandile, sealhulgas digiteerimise ja muu uue tehnoloogia kulud, kulud erivajadustega isikute juurdepääsu parandamiseks (eelkõige rambid ja liftid erivajadustega isikutele, Braille kirjas teave ja katsutavad eksponaadid muuseumides) ning kultuurilise mitmekesisuse edendamiseks ekspositsioonides, programmides ja seoses külastajatega;
 - kultuuriprojektide ja kultuuriliste tegevuste, koostöö- ja vahetusprogrammide ning toetuste kulud, sealhulgas kulud, mis on seotud valikumenetluste ja edendustööga ning vahetult projekti tulemusel kantud kulud;

- 2) tegevusabi puhul on abikõlblikud eelkõige järgmised kulud:
 - kultuuriasutuse ja pärandiobjekti kulud, mis seonduvad pideva või korrapärase tegevusega, sealhulgas näituste, etenduste ja üritustega ning sarnase kultuurilise tegevusega tavapärase tegevuse käigus;
 - kulud, mis on seotud kultuuri ja kunstiga seotud haridustegevuse ning avalikkuse teavitamisega kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise tähtsusest haridusprogrammide ja teadlikkuse tõstmise programmidega, sealhulgas uute tehnoloogiate abil;
 - kulud, mille eesmärk on parandada üldsuse juurdepääsu kultuuriasutustele või pärandiobjektidele ja kultuurilisele tegevusele, sealhulgas digiteerimise ja muu uue tehnoloogia kasutamise kulud ning kulud puudega isikute juurdepääsu parandamiseks;
 - kultuuriprojekti või -tegevusega otseselt seotud tegevuskulud, nt kinnisvara ja kultuuriasutuste rendikulud, reisikulud, kulud kultuuriprojekti või -tegevusega otseselt seotud materjalidele ja tarvikutele, näituste ja dekoratsioonide arhitektuurilistele struktuuridele, tööriistade, tarkvara ja varustuse laenu-, rendi- ja amortisatsioonikulu, kulud seoses juurdepääsuõigustega autoriõigustega kaitstud teostele ja muule intellektuaalomandiõigustega kaitstud sisule, reklaamikulu ja kulud, mis on kantud vahetult projekti või selle tegevuse tulemusel; amortisatsioonikulud ja rahastamiskulud on abikõlblikud ainult siis, kui need ei ole hõlmatud investeeringuteks ettenähtud abiga;
 - kultuuriasutuse ja pärandiobjekti või projekti töötajatega seonduvad personalikulud;
 - väliskonsultantide ja sisseostetud teenuste pakkujate osutatud nõustamis- ja tugiteenuste kulud, mis on kantud vahetult projekti tulemusel.

Üldise grupierandi määruse artikli 53 lõike 10 järgi ei ole abi ajalehtede ja ajakirjade väljaandmiseks abikõlblik, olenemata sellest, kas need on trükitud või elektroonilised.

Kui toetus on spordi- ja mitmeotstarbelise vaba aja veetmise taristule antav abi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 55 lõigetes 8 ja 9 sätestatud kulud:

- 1) spordi- ja mitmeotstarbelisele vaba aja veetmise taristule antava investeeringuteks ettenähtud abi abikõlblikud kulud on materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse tehtud investeeringute kulud;
- 2) sporditaristule antava tegevusabi puhul on abikõlblikud taristu teenuste osutamisega seotud tegevuskulud.

Kui toetus on kohalikule taristule investeeringuteks ettenähtud abi, on abikõlblikud üldise grupierandi määruse artikli 56 lõikes 5 nimetatud investeeringute kulud materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse.

Tulenevalt erineva riigiabi ja vähese tähtsusega abi liigi kasutamisest antud eelnõu raames, tuleb arvestada nimetatud abiliikide eripärast tulenevate erisustega abikõlblike kulude osas. Ühe projekti raames on võimalik vajaduse korral erinevaid abiliike kombineerida. Sel juhul tuleb toetuse määramisel järgida vastavaid abiliike käsitlevates määrustes sätestatud kumuleerimisreegleid ning vältida ülekompanseerimist.

Eelnõu §-s 7 on toodud abikõlblike kulude hüvitamise alused. § 7 lõike 1 järgi hüvitatakse abikõlblikud kulud kindlasummaliste maksete või kuludokumentide ja ühtse määra alusel arvestades § 10 lõigetes 5 ja 6 sätestatud piirmäärasid.

Kindlasummaliste maksete puhul on abikõlblikkuse juures määrava tähtsusega toetuse rahuldamise otsuses määratud väljundite ja tulemuste täielik saavutamine ning selle tõendamine taotluse menetluse käigus kokku lepitud viisil.

Eelnõu § 7 lõige 4 seab lae projektijuhtimisega seotud personalikulule, mis võib moodustada kuni kümme protsenti projekti abikõlblikest kuludest.

Eelnõu § 7 lõige 5 toob välja, et projekti üldkulud hüvitatakse ühtse määra alusel 15% ulatuses projekti otsestest personalikuludest.

Eelnõu § 8 defineerib mitteabikõlblikud kulud.

Eelnõu § 8 lõikes 3 on sätestatud, et projekti mitteabikõlblikud kulud katab toetuse saaja ise.

Eelnõu §-s 9 määratakse projekti abikõlblikkuse periood.

Projekti abikõlblikkuse periood on maksimaalselt 24 kuud ning see algab taotluse esitamise hetkest. Projekti rakendamise käigus juhtunud avariide või muude eriolukordade tõttu võib rakendusüksus maksimaalset abikõlblikkuse perioodi kuni 6 kuu võrra pikendada. Eriolukordade all on mõeldud taotlejast sõltumata olukordi, mida ei olnud võimalik ette nähta projekti esialgsel kavandamisel ja seetõttu arvesse võtta projekti esitamise ajal. Projekti abikõlblikkuse perioodi sisse ei arvestata tagantjärele hüvitatavate kulude tegemise perioodi. See tähendab, et taotluse rahuldamise otsuse korral ning juhul, kui see ei ole vastuolus riigiabireeglitega, on võimalik hüvitada taotluse ettevalmistamisega seotud kulud tagasiulatavalt.

Üldise grupierandi määruse artikli 6 järgi kohaldatakse viidatud määrust ainult abi suhtes, millel on ergutav mõju. Loetakse, et abil on ergutav mõju, kui abisaaja on rakendusüksusele esitanud kirjaliku taotluse enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist. Taotlused peavad sisaldama vähemalt järgmist teavet: 1) ettevõtja nimi ja suurus, 2) projekti kirjeldus, sealhulgas

selle algus- ja lõppkuupäev, 3) projekti toimimise koht, 4) projekti kulude loetelu, 5) abi liik (toetus) ning projekti jaoks vajaliku rahastamise summa.

Järgmine tabel annab ülevaate, millistel juhtudel on kulude tagasiulatuvalt hüvitamine võimalik ning millistel juhtudel mitte.

Tabel. Kulude tagasiulatuvalt hüvitamine

| Abi liik | Tingimused |
|--|--|
| Ei ole riigiabi | Taotluse ettevalmistamisega seotud kulude tagasiulatuvalt hüvitamine on võimalik. |
| Kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks antav abi (üldise grupierandi määrus) | Kui üldise grupierandi määru artiklis 53 sätestatud tingimused on täidetud, ei nõuta ergutava mõju olemasolu, ning eelnõu § 7 lõikes 9 sätestatud kulude tagasiulatuvalt hüvitamine on võimalik. |
| Spordi- ja mitmeotstarbelisele vaba aja veetmise taristule antav abi (üldise grupierandi määrus) | Enne rakendusüksusele taotluse esitamist kulusid teha ei tohi. Hüvitada võib kulud, mis on tekkinud pärast taotluse esitamist rakendusüksusele. |
| Vähese tähtsusega abi | Taotluse ettevalmistamisega seotud kulude tagasiulatuvalt hüvitamine on võimalik. |
| Üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antav vähese tähtsusega abi | Taotluse ettevalmistamisega seotud kulude tagasiulatuvalt hüvitamine on võimalik. |
| Üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antav riigiabi | Taotluse ettevalmistamisega seotud kulude tagasiulatuvalt hüvitamine on võimalik. |
| Investeeringuteks ettenähtud regionaalabi (üldise grupierandi määrus) | Enne rakendusüksusele taotluse esitamist kulusid teha ei tohi. Hüvitada võib kulud, mis on tekkinud pärast taotluse esitamist rakendusüksusele. |
| Innovatsiooniklastritele antav abi (üldise grupierandi määrus) | Enne rakendusüksusele taotluse esitamist kulusid teha ei tohi. Hüvitada võib kulud, mis on tekkinud pärast taotluse esitamist rakendusüksusele. |
| Kohalikule taristule investeeringuteks ettenähtud abi | Enne rakendusüksusele taotluse esitamist kulusid teha ei tohi. Hüvitada võib kulud, mis on tekkinud pärast taotluse esitamist rakendusüksusele. |

Eelnõu §-s 10 määratakse toetuse suurus, osakaal ning nendega seonduvad tingimused.

Eelnõu § 10 lõikes 1 nähakse ette, et toetuse suurus maakonna kohta taotlusvoorus maakonna arengustrateegia tegevuskava projektide rahastamiseks kehtestatakse riigihalduse ministri käskkirjaga. Toetuse suurus konkreetses voorus sõltub hasartmängumaksu vahendite laekumise prognoosist ning regionaalarengu toetusteks ette nähtud vahendite mahust riigieelarves.

Toetuse jagamisel maakondade vahel lähtutakse lõikes 2 toodud valemist: 40% vahenditest jaotatakse maakondade vahel proportsionaalselt vastavalt maakonna rahvaarvule (Harjumaa rahvaarvu arvestamisel võetakse Tallinna elanike arv arvesse 1/10 ulatuses, maakonna ülejäänud elanikud 100 protsendi ulatuses), 60% vahenditest jaotatakse maakondade vahel võrdselt. Riigieelarvest muu maakondliku arendustegevuse rahastamine toimub sama valemi järgi.

Toetuse minimaalne suurus projekti kohta on 30 000 eurot, põhivara investeeringute projekti puhul 50 000 eurot, et vältida toetuse killustumist ning tagada projektide mõju. Tulenevalt soovist, et rahastatavad projektid oleksid vähemalt maakondliku mõjuga (Harjumaa ja Ida-

Virumaa puhul vähemalt 5 omavalitsuse mõju ulatusega), ei ole väiksemate projektide lubamine mõistlik.

Projektile antakse toetust kõige rohkem 75% projekti abikõlblikest kuludest. Omafinantseeringu minimaalne määr on 25%. Kui toetus on käsitletav riigiabina või vähese tähtsusega abina, järgitakse vastavale riigiabi liigile kehtestatud reegleid.

Kuni 200 000 euro toetusega projekti kulusid hüvitatakse kindlasummaliste maksete alusel, suurema kui 200 000 toetusega projektide kulusid hüvitatakse kuludokumentide ja ühtse määra alusel. Üldise grupierandi määru alusel antava riigiabi projektide puhul hüvitatakse kulusid kuludokumentide alusel sõltumata toetuse suuruselt.

Kindlasummaline makse on kulude hüvitamine taotluse rahuldamise otsuses määratud kindlas summas toetuse ühekordse(te) makse(te)na ning selle väljamaksmise eelduseks on tegevuse eesmärkide, väljundite ja tulemuste täielik saavutamine. Kindlasummalise makse alusel toetuse maksmise puhul toetuse saaja kuludokumente ei esita, vaid tõendab taotluse rahuldamise otsuses toodud viisil tegevuse väljundite ja tulemuste saavutamist ning seejärel tehakse toetuse saajale makse määratud kindlasummalise makse summas. Projektis on võimalik planeerida üks või mitu kindlasummalist makset vastavalt tegevuse eesmärkidele ning toetuse saaja soovidele. Juhul, kui projekti tegevustel on üks määratletud väljund ja tulemus, on võimalik määrata üks kindlasummaline makse, mitme väljundi ja tulemuse puhul on võimalik määrata mitu kindlasummalist makset.

Näide: projekti sisu on tootearenduskeskuse väljaarendamine. Projekti kavandatav tulemus on, et tootearenduskeskus on välja arendatud ja valmis tootearendusega alustamiseks. Projekti toetussummaks on 120 000 eurot. Projekti väljunditeks on:

- 1) tootearenduse jaoks vajalike ruumide rekonstrueerimisprojekt on valmis;
- 2) tootearenduse jaoks vajalikud ruumid on rekonstrueeritud;
- 3) projektis kavandatud seadmed on ostetud ja tootearenduskeskusesse paigutatud;
- 4) tootearenduskeskuse töötajad on koolitatud ning sihtgrupp on tootearenduskeskuse käivitamisest teavitatud.

Võimalus nr 1: kindlasummaliste maksete tegemine väljundite põhisel. Taotluse rahuldamise otsuses fikseeritakse iga väljundi tõendamise viis ning iga väljundi saavutamise järgne maksesumma. Näiteks:

- 1) kui rekonstrueerimisprojekt on valmis ning Riigi Tugiteenuste Keskus RTK on veendunud selle olemasolus, maksab RTK toetuse saajale välja 20 000 eurot;
- 2) kui tootearenduskeskuse ruumid on rekonstrueeritud ning RTK on käinud kohal ja vaatas ruumid üle või rekonstrueeritud ruumide pildid on RTK-le saadetud – 50 000 eurot;
- 3) kui seadmed on ostetud ja paigaldatud ning RTK on käinud kohal ja veendus, et seadmed on tootearenduskeskuses olemas või pildid paigaldatud seadmetest on RTK-le saadetud – 30 000 eurot;
- 4) koolitus töötajatele on läbi viidud ning artikkel tootearenduskeskuse töö alustamisest on ajalehes ilmunud (osalejate nimekiri, koolitusmaterjalid ja ajalehe artikkel on RTK-le saadetud) – 20 000 eurot.

Võimalus nr 2: kindlasummalise makse tegemine tulemuse põhisel. Kui tootearenduskeskus on projektis nimetatud kujul välja arendatud ning RTK esindaja käis kohal ja veendus selles, maksab RTK toetuse saajale välja 120 000 eurot.

Kindlasummalise makse alusel toetuse maksmise puhul kuludokumente ei kontrollita, vaid keskendutakse tulemustele ja väljunditele, leppides kokku tulemuste ja väljundite saavutamise

hinnas. Väljundite ja tulemuste osalisel saavutamisel jäetakse toetus proportsionaalselt välja maksmata. Näiteks, kui projekti raames lubati osta kaks seadet, kuid hilisemalt täpsustunud vajadusest tulenevalt osteti vaid üks, maksab RTK toetuse saajale välja vaid pool väljundite saavutamise eest mõeldud toetusesummast.

Kulude hüvitamine kindlasummaliste maksete alusel ei ole võimalik üldise grupierandi määruse alusel antava riigiabi projektide puhul, kuna sellega kaasnevad täiendavad reeglid, mille täitmist tuleb toetuse saajal kuludokumentidega tõendada ja rakendusüksusel kontrollida.

Vähese tähtsusega abi andmisel on kulude hüvitamine kindlasummaliste maksete alusel võimalik.

Eelnõu §-s 11 määratakse toetuse määra erisused riigiabi ja vähese tähtsusega abi korral.

Määruse alusel antava riigiabi ja vähese tähtsusega abi reeglitest tulenevad piirangud on esitatud järgmises tabelis:

| Abi liik | Tingimused: abi võib anda kuni tabelis märgitud summani, võttes arvesse kõnesolevas määruses sätestatud maksimaalset piirmäära (see on 75% abikõlblikest kuludest) |
|--|--|
| Ei ole riigiabi | 75% abikõlblikest kuludest, minimaalne omafinantseering on 25%, mis võib tulla ka avaliku sektori rahadest; maksimaalne toetuse summa on maakonna rahasumma piir. |
| Kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks antav abi (üldise grupierandi määrus) | Investeeringuteks ettenähtud abi on <u>100 miljonit eurot projekti kohta ning tegevusabi 50 miljonit eurot ettevõtja kohta aastas.</u> Investeeringuteks ettenähtud abi puhul ei ületa abisumma abikõlblike kulude ja investeeringu tegevuskasumi vahet. Tegevuskasum tuleb abikõlblikest kuludest enne maha arvata asjakohaste prognooside alusel või tagasinõudmise mehhanismi kaudu. Tegevusabi summa ei tohi ületada summat, mis on vajalik tegevuskahjumi katmiseks ja asjaomasel perioodil mõistliku kasumi saamiseks. See tagatakse enne asjakohaste prognooside alusel või tagasinõudmise mehhanismi kaudu. Kui abi ei ületa ühte miljonit eurot, võib maksimaalne abisumma alternatiivse võimalusena kindlaks määrata tasemel 80% abikõlblikest kuludest. |
| Spordi- ja mitmeotstarbelisele vaba aja veetmise taristule antav abi (üldise grupierandi määrus) | Investeeringuteks ettenähtud abi on <u>15 miljonit eurot või kulud, mis ületavad 50 miljonit eurot projekti kohta.</u> Sporditaristule antav tegevusabi on <u>2 miljonit eurot taristu kohta aastas.</u> Spordi- ja mitmeotstarbelisele vaba aja veetmise taristule antava investeeringuteks ettenähtud abi puhul ei tohi abisumma ületada abikõlblike kulude ja investeeringu tegevuskasumi vahet. Tegevuskasum tuleb abikõlblikest kuludest enne maha arvata asjakohaste prognooside alusel või tagasinõudmise mehhanismi kaudu. Sporditaristule antava tegevusabi puhul ei tohi abisumma ületada tegevuskahjunit vastava ajavahemiku jooksul. See tagatakse enne asjakohaste prognooside alusel või tagasinõudmise mehhanismi kaudu. Kui abi ei ületa ühte miljonit eurot, võib maksimaalne abisumma alternatiivse võimalusena kindlaks määrata tasemel 80% abikõlblikest kuludest. |
| Vähese tähtsusega abi | <u>Ühele ettevõtjale kolme aasta jooksul antava vähese tähtsusega abi ülemmäär on 200 000 eurot.</u> |

| | |
|--|---|
| Üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antav vähese tähtsusega abi | Ettevõtjale üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest antav abi ei ületa <u>500 000 eurot kolme majandusaasta jooksul.</u> |
| Üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antav riigiabi | Abi suurus on kuni <u>15 miljonit eurot aastas</u> üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest muudes valdkondades kui transport ja transpordi infrastruktuur. Eelnõus nimetatud 25%-lise omafinantseeringu võib tasuda ka avalik sektor. |
| Investeeringuteks ettenähtud regionaalabi (üldise grupierandi määrus) | <u>Suurettevõtja puhul on see 25%, keskmise suurusega ettevõtja puhul 35% ja väikese suurusega ettevõtja puhul 45% abikõlblikest kuludest.</u> |
| Innovatsiooniklastritele antav abi (üldise grupierandi määrus) | Innovatsiooniklastritele antava investeeringuteks ettenähtud abi osakaal ei tohi ületada 65 % abikõlblikest kuludest. Tegevusabi võib anda innovatsiooniklastrite tegevuse jaoks. Abi võib anda kümne aasta jooksul. |
| Kohalikule taristule investeeringuteks ettenähtud abi | Abi summa ei tohi ületada abikõlblike kulude ja investeeringu tegevuskasumi vahet. Tegevuskasum tuleb abikõlblikest kuludest maha arvata eelnevalt asjakohaste prognooside alusel või tagasinõudmise mehhanismi kaudu. Eriotstarbelist taristut ei vabastata käesoleva artikli alusel teatamiskohustusest. |

3. peatükk. Taotlemisõigusega projektide nimekirja koostamine

Eelnõu kolmandas peatükis kirjeldatakse taotlemisõigusega projektide nimekirja koostamist.

Eelnõu § 12 reguleerib ettepanekute esitamist taotlemisõigusega projektide nimekirja koostamiseks.

Tegevuste toetamise tingimuseks on, et need vastaksid toetusmeetme üldisele eesmärgile ning oleksid kooskõlas taotlemisõigusega projektide nimekirja kandmise alustingimustega: oleksid olulised maakonna arengustrateegia seisukohalt ja kajastuksid arengustrateegia tegevuskavas ning panustaksid ühtlasi Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 eesmärkidesse, samuti peavad toetatavad tegevused olema vähemalt maakondliku mõju ja ulatusega, Harjumaa ja Ida-Virumaa puhul vähemalt viie omavalitsuse mõju ja ulatusega.

Vähemalt maakondliku mõjuga projektideks peetakse muuhulgas:

- maakonna ettevõtluse spetsialiseerumise seisukohast olulise objekti (inkubaator, tootearenduskeskus vms) arendamist või edasiarendamist;
- maakonna ettevõtlust (nt maakonna alustavaid ettevõtjaid) toetavaid koostöö-, arendus- ja investeeringuprojekte;
- avalike teenuste puhul kogu maakonnale (Harjumaa ja Ida-Virumaa puhul vähemalt viiele omavalitsusele) igapäevaelus oluliste avalike teenuste kättesaadavust parandavaid projekte (näiteks gümnaasium koos õpilaskoduga; spetsiifiline huvikool; maakonna kultuurikeskus; maakonna raamatukogu, suurem maakondliku tähtsusega spordikeskus);
- maakonna seisukohast oluliste turismiobjektide arendamist toetavaid projekte;
- maakonna ühistranspordikorralduse arendamist;
- muu maakonna seisukohast olulise, infrastruktuuri arendamist.

MATA-st toetatakse ainult neid tegevusi, millele maakonna arengustrateegia tegevuskava koostamise käigus kas on kavandatud MATAst toetust taotleda või millele ei ole määratud muud kindlat rahastamisallikat. Tegevuste rahastamiseks peavad maakondlikud arendusorganisatsioonid esitama rakendusüksusele ettepanekud. Ettepanekud esitatakse

taotlusvoorus. Ettepanekute vastuvõtmise alustamisest ning maakondade taotlusvooru summadest teavitab maakondlikke arendusorganisatsioone rakendusüksus. Ettepanekuid saab esitada rakendusüksusele tema poolt määratud tähtpäevaks. Ühe vooru raames (vähemalt esimesel aastal) kuulutatakse välja kuni kolm ettepanekute esitamise tähteaga, millest iga maakond saab valida endale sobiva, võttes arvesse maakonna arengustrateegia tegevuskava valmimise aega ning maakonnas kokkulepete sõlmimiseks kuluvat aega ettepanekute esitamise osas.

Ettepanekutega maakonnale kokku taotletav toetussumma võib ületada maakonna taotlusvooru summat kuni kahe reservprojekti toetussumma ulatuses. Reservprojektid peavad olema järjestatud arvestades maakondlikke eelistusi. Põhinimekirja projekte, mis mahuvad tervenisti maakonna taotlusvooru eelarvesse, järjestama ei pea.

Eelnõu § 12 lõikes 5 on loetletud informatsioon, mida tuleb projektide ettepanekute puhul välja tuua. Üldjuhul on tegemist ühe kuni mõne leheküljelise informatsiooniga, mis annab hindamiskomisjonile selgema ettekujutuse kavandatavatest tegevustest, eesmärkidest ning projekti teostamisest ja selle mõjust.

Eelnõu § 12 lõike 6 punkti 2 järgi esitab maakondlik arendusorganisatsioon koos projektide ettepanekuga ka põhjendused projektide valiku kohta määruses toodud kriteeriumide alusel.

Eelnõu §-s 13 on määratud hindamiskomisjoni moodustamine ja ettepanekute hindamine.

Rakendusüksus moodustab hindamiskomisjoni, mille ülesandeks on ettepanekute hindamine ja taotlemisõigusega projektide nimekirja koostamine. Hindamiskomisjoni koosseis kooskõlastatakse eelnevalt Rahandusministeeriumiga ja avalikustatakse rakendusüksuse veebilehel. Eelduslikult hakkab taotlusi hindama sama rakendusüksuse komisjon, mis hindab teiste regionaaltoetuste taotlusi. Rakendusüksus koostab kooskõlastatult Rahandusministeeriumiga hindamiskomisjoni töökorra, milles täpsustatakse hindamiskomisjoni ülesannete täitmise protseduuri ning kehtestatakse kriteeriumidele vastavuse hindamise juhised. Hindamiskomisjon vaatab ettepanekuid lähtuvalt kriteeriumidest ning maakondliku arendusorganisatsiooni selgitustest ja põhjendustest.

Hinnatakse projektettepaneku vastavust järgmistele kriteeriumidele:

- 1) projekti vastavus Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 eesmärkidele;
- 2) projekti panus maakonna arengustrateegia eesmärkide saavutamisse;
- 3) projekti mõju peab olema vähemalt maakondliku ulatusega, Harjumaa ja Ida-Virumaa puhul vähemalt viie omavalitsuse mõju ulatusega;
- 4) projekti asjakohasus ja kulutõhusus punktides 1 ja 2 nimetatud eesmärkide ning projekti kavandatavate väljundite ja tulemuste seisukohast;
- 5) projekti tulemuste jätkusuutlikkus.

Tegemist on projekti vastavushindamisega. Juhul, kui projekt vastab eeltoodud kriteeriumidele, siis ta jääb projektide nimekirja sisse. Juhul, kui projekt ei vasta mõnele eeltoodud kriteeriumile, siis ta arvatakse projektide nimekirjast välja. Vastavushindamist tehakse nii põhinimekirja kui ka reservnimekirja projektidele.

Hindamiskomisjon koostab oma koosoleku tulemusena taotlemisõigusega projektide nimekirja. Juhul, kui projektide kohta on vaja täiendavat informatsiooni või selgitusi, seab rakendusüksus maakondlikule arendusorganisatsioonile tähtaja täiendava informatsiooni või selgituste

esitamiseks. Rakendusüksus teeb maakondlikule arendusorganisatsioonile kirjalikult teatavaks taotlemisõigusega projektide nimekirja 40 tööpäeva jooksul pärast ettepanekute esitamise tähtaja saabumist. Nimekirja mitte kuuluvate projektide kohta esitab rakendusüksus maakondlikule arendusorganisatsioonile selgituse projekti nimekirja mitte arvamise kohta.

4. peatükk. Toetuse taotlemine ja taotluste menetlemine

Eelnõu neljas peatükk määratleb toetuse taotlemise ja taotluste menetlemise korra.

Eelnõu § 14 lõike 1 järgi saab toetust taotleda ainult neile projektidele, mis on toodud taotlemisõigusega projektide nimekirjas.

Eelnõu § 14 lõike 2 järgi esitatakse taotlus e-toetuse kaudu hiljemalt 6 kuu jooksul taotlemisõigusega projektide nimekirja MAROle teatavaks tegemisest arvates. Taotluse võimalikult kiire esitamine rakendusüksusele on tekkepõhise eelarvestamise kontekstis väga oluline.

Eelnõu §-s 15 on määratud nõuded taotlejale ja partnerile.

Eelnõu § 15 lõike 1 järgi võib taotlejaks olla kohaliku omavalitsuse üksus, mittetulundusühing, sihtasutus, aga ka äriühing, riigiasutus või avalik-õiguslik ülikool, kes on taotlejaks märgitud taotlemisõigusega projektide nimekirjas. Potentsiaalsete taotlejate ring on sätestatud võimalikult laialt, et taotluse saaks esitada see organisatsioon, mis on kõige sobilikum konkreetse projekti elluviimiseks, et vältida täiendavate kunstlike juriidiliste isikute loomist.

Eelnõu § 15 lõige 2 sätestab, et taotlejal ja/või partneril peab olema omafinantseeringu ja mitteabikõlblike kulude tasumise suutlikkus.

Eelnõu § 15 lõige 3 sätestab omavalitsusele kohustuse omada kehtivat ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37² nõuetele vastavat arengukava, kui ta soovib toetust taotleda või olla projektis partner. Lõige 4 lisab, et kui taotlejaks või kaasfinantseerijaks on kohaliku omavalitsuse üksus või temast sõltuv mittetulundusühing või sihtasutus, peavad toetuse saamiseks olema täidetud ka kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse §-s 34¹ sätestatud nõuded.

Eelnõu § 15 lõike 5 punkti 1 järgi on äriühingul, MTÜ-l ja SA-l õigus toetust taotleda ning projektis partnerina osaleda, kui nende toetatava tegevusega seotud majandustegevus ei ole lõppenud.

Eelnõu § 15 lõike 5 punkti 2 järgi peab taotleja eelneva majandusaasta aruanne olema esitatud äriregistrile nõuetekohaselt ja tähtajaks. Punkti 3 järgi ei tohi taotleja maksu- ja maksevõlg olla koos intressiga suurem kui 100 eurot või maksevõlg peab olema ajatatud.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse nõuded taotlusele.

Taotlus esitatakse e-toetuse kaudu taotleja poolt digitaalselt allkirjastatuna. Taotluse peab allkirjastama taotleja seaduslik esindaja. Rakendusüksus avab taotlemise võimaluse e-toetuses hiljemalt 40 tööpäeva jooksul ettepanekute esitamise tähtajast arvates.

Eelnõu § 16 lõike 2 punktis 9 on sätestatud, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamiseks vajaliku taristu arendamisel tuleb taotlusele lisada ülesande andmise akt, mis vastab Euroopa Komisjoni 20. detsembri 2011. a otsuse „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes“ artiklis 4 sätestatud nõuetele. Vastavalt nendele nõuetele antakse üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise õigus ettevõtjale ühe või mitme dokumendiga, kus täpsustatakse eelkõige järgmist:

- avalike teenuste osutamise kohustuse täpne laad ja kestus;
- asjaomane ettevõtja ja vajaduse korral territoorium;
- ülesannet andva ametiasutuse poolt ettevõtjale antavate ainu- või erioiguste laad;
- hüvitusmehhanism ning hüvitise arvutamise, kontrollimise ja läbivaatamise parameetrid;
- ülemääraste hüvitiste maksmise vältimise ja tagasinõudmise kord ning
- viide Euroopa Komisjoni 20. detsembri 2011. aasta otsusele „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes“.

Eelnõu § 16 lõikes 5 on sätestatud, et taotluses sisalduv projekt peab vastama universaalse disaini põhimõtetele. See tähendab, et investeeringu tulemusena valmiv objekt peab ilma ümberkorraldusteta olema kasutatav kõikidele kasutajagruppidele. Täpsemat teavet ja vajadusel konsultatsiooni universaalse disaini küsimuste osas saab võrdõiguslikkuse kompetentsikeskusest: <http://kompetentsikeskus.volinik.ee/>.

Eelnõu § 17 määrab taotluste menetlemise tingimused.

Taotlusi menetleb, s.t. registreerib, taotleja ja taotluse nõuetele vastavust kontrollib ning taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse teeb rakendusüksus.

Rakendusüksus analüüsib, kas taotletav toetus on käsitletav riigiabina, mitteriigiabina või vähese tähtsusega abina toetuse taotlejale, partnerile või kasusaajale. Juhul, kui on tegemist riigiabiga, analüüsib millise riigiabi liigiga tegemist on. Analüüsi tulemused esitab rakendusüksus toetuse taotlejale.

Paragrahvis sätestatakse ühtlasi rakendusüksuse õigus küsida lisainformatsiooni ning seatakse taotluse menetlemise tähtjaks 30 tööpäeva, mida võib puuduste kõrvaldamiseks kuni 10 tööpäeva võrra pikendada.

Taotluse menetlemise käigus kontrollib rakendusüksus, kas taotlus vastab ettepanekus ja taotlemisõigusega projektide nimekirjas toodule.

Eelnõu §-s 18 kirjeldatakse taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise, kõrvaltingimustega rahuldamise otsuse tegemist ning kehtestatakse nõuded otsuse sisule.

Eelnõu §-s 19 kirjeldatakse taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemist.

5. peatükk. Toetuse kasutamise aruandlus, toetuse väljamaksmine, toetuse tagasinõudmine, toetuse saaja ning rakendusüksuse õigused ja kohustused

Eelnõu viiendas peatükis kirjeldatakse toetuse kasutamise aruandlust, toetuse väljamaksmist ja tagasinõudmist ning sätestatakse toetuse saaja ning rakendusüksuse õigused ja kohustused.

Eelnõu §-s 20 reguleeritakse projektide vahe- ja lõpparuannete esitamist.

Eelnõu §-s 21 kirjeldatakse maksetaotluste esitamise ja toetuse väljamaksete tegemise korda. Rakendusüksus maksab toetuse saajale välja taotleja esindusõigusliku isiku poolt e-toetuse kaudu esitatud maksetaotluse alusel kindlasummaliste maksete või tegelike kulude ja ühtse määra järgi vastavalt taotluse rahuldamise otsuses toodud tingimustele.

Kui toetus makstakse toetuse saajale kindlasummaliste maksete alusel, siis enne toetuse väljamaksmist veendub rakendusüksus, et taotluse rahuldamise otsuses kokku lepitud väljundid ja/või tulemus on saavutatud. Väljundite ja / või tulemuste osalisel saavutamisel jääb toetus proportsionaalselt välja maksmata.

Tegelike kulude ja ühtse määra alusel väljamakstava toetuse puhul ei ole toetuse väljamaksed seotud vahearuanne esitamisega.

Eelnõu §-s 22 kirjeldatakse taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või kõrvaltingimustega rahuldamise otsuse muutmist.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse juhud, mil rakendusüksusel on õigus toetus osaliselt või täielikult tagasi nõuda. Toetuse tagasinõudmise või osalise tagasinõudmise otsuses peab olema välja toodud tagasinõudmise määra põhjendus. Alla 100 euro suurust tagasimakstavat summat tagasi ei nõuta.

Eelnõu §-s 24 sätestatakse toetuse saaja kohustused ning §-s 25 sätestatakse rakendusüksuse kohustused.

Eelnõu § 24 lõike 6 järgi peab toetuse saaja taotlema rakendusüksuselt projekti eelarves muudatusi, kui need on suuremad kui kümme protsenti tegevusrea summast võrreldes taotluse rahuldamise, osalise rahuldamise või kõrvaltingimusega rahuldamise otsuses sätestatuga. See tähendab, et toetuse saaja soovib teha oma eelarves muudatusi ja nende muudatuste maht on väiksem, kui 10% taotluse rahuldamise otsuse vastavast kulureast, siis sellist muudatust RTK-ga kooskõlastama ei pea. Kui muudatus on suurem kui 10%, siis tuleb esitada RTK-le taotluse projekti muutmiseks.

Rakendusüksuse kohustustest tuleb eraldi mainida, et ta peab esitama Euroopa Komisjonile grupierandi teatise konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatud tingimuste kohaselt 20 tööpäeva jooksul määruse kehtima hakkamisest arvates.

Eelnõu §-s 26 sätestatakse vaide esitamise ja menetlemise kord. Selle järgi võib rakendusüksuse otsuse või toiminguga peale esitada vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Vaide lahendab rakendusüksus.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas järgmiste Euroopa Liidu määrustega ja otsusega:

- 1) [Euroopa Komisjoni määrus](#) (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokku sobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78);
- 2) [Euroopa Komisjoni määrus](#) (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8);
- 3) [Euroopa Komisjoni määrus](#) (EL) 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.04.2012, lk 8–13);
- 4) [Euroopa Komisjoni 20. detsembri 2011. a otsus](#) „Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes“.

4. Määruse mõjud

Eelnõuga ei muutu regionaalarengu toetuste maht. Küll aga on lõppenud kaks regionaalarengu programmi – hasartmängumaksust regionaalsete investeringutoetuste programm ja kergliiklusteede programm – oma praegusel kujul ning nende programmide vahendid suunatakse eelnõuga maakondade arengustrateegiate tegevuskavade rahastamiseks. Muudatuse mõjul suureneb otsustusõigus maakondades maakonna arenguks vajalike projektide rahastamise üle, teisalt suureneb projektide mõju ja väheneb toetuse killustatus, kuna toetatakse vähemalt maakondliku mõjuulatusega projekte (Harjumaa ja Ida-Virumaa puhul vähemalt 5 omavalitsuse mõjuulatusega projekte). Muudatus eeldab suuremat koostööd maakondlikul tasandil, leppimaks juba maakonna arengustrateegia tegevuskava koostamise etapis kokku, milliseid projekte ja tegevusi peetakse maakonna tasandil laiemate ühiste eesmärkide saavutamiseks olulisimaks.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisel on põhiroll Riigi Tugiteenuste Keskusel (taotluste vastuvõtt, riigiabi seisukohalt analüüsimine, hindamise ning hilisema vastavuskontrolli korraldamine, otsuste tegemine, toetuse väljamaksmine ning tagasinõudmine). Riigi Tugiteenuste Keskus võttis 1. septembrist 2018 Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuselt üle regionaalarengu toetuste rakendusüksuse rolli.

Teine olulisem muudatus tuleneb tekkepõhisele eelarvestamisele üleminekust, mis tähendab vajadust projekte ajakavaliselt oluliselt täpsemalt planeerida.

Määruse alusel antava riigieelarvelise toetuse indikatiivne summa aastas kujuneb 12,7 protsendist hasartmängumaksu indikatiivsest laekumisest, kergteede toetuskeemi vahenditest ning Ida-Viru programmist lisandub igal aastal Ida-Viru maakonnale 150 000 eurot (vahendid Ida-Viru programmist RES 2019–2022 alusel kavandatud kuni 2022. aastani). Aastal 2019 on MATA toetuse ligikaudne suurus 6 miljonit eurot.

Toetuse andmise administreerimisega, sealhulgas määruse rakendamise seotud kulud kaetakse riigieelarvest ning need võrreldes lõppevate programmide administreerimiskuludega ei suurene.

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid riigieelarvelisi tulusid, küll aga luuakse ja säilitatakse projektide elluviimise tulemusena otseseid ja kaudseid töökohti ning suurendatakse nende loodavat lisandväärtust erasektoris (sealhulgas lisandväärtusega töökohti), mille tulemusena suureneb sotsiaal- ja teiste maksude laekumine riigi- ja kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvetesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, see tähendab kolmandal päeval pärast selle Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon.

Määruse eelnõu väljatöötamise on olnud kaasatud Riigi Tugiteenuste Keskus. Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EISi kaudu kooskõlastamiseks Majandus- ja kommunikatsiooniministeriumile, Haridus- ja teadusministeriumile, Kultuuriministeriumile, Sotsiaalministeriumile ja Eesti Linnade ja Valdade Liidule ning arvamuse andmiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele ja maakondlikele arendusorganisatsioonidele.

Eesti Linnade ja Valdade Liit kooskõlastas eelnõu märkustega, ülejäänud kooskõlastajad kooskõlastasid eelnõu vaikimisi. Eelnõu kooskõlastuskäik on EISist kättesaadav järgmiselt lingilt: <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/f03d5d07-78a1-451c-8036-bb5bc2132b99>.

Enne ametlikule kooskõlastamisele saatmist esitati eelnõu mitteametlikuks kooskõlastamiseks maakondlikele arendusorganisatsioonidele ja Riigi Tugiteenuste Keskusele. Selle tulemusena tehti määruses mitmeid olulisi muudatusi. Tabel ametliku kooskõlastusringi märkustega arvestamise kohta on seletuskirjale lisatud ja see saadetakse kõigile märkuste esitajatele.

Enne taotlusvooru välja kuulutamist korraldab rakendusüksus kõigile taotlejatele suunatud infopäevad ning pakub vajadusel eelnõustamist taotlemisõiguse saanud projektide esitajatele.